

Η Αξιολόγηση στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας Γ' ΓΕΛ

Δρ. Ζανέκα Στεργιανή
Συντονίστρια Ε.Ε (ΠΕο2) ΠΕ.Κ.Ε.Σ Κρήτης

Θέμα Α'

A. Το πρώτο θέμα σχετίζεται με τα μη λογοτεχνικά κείμενα και αφορά στη συνοπτική νοηματική απόδοση από τους μαθητές μέρους ενός κειμένου ή τη συνοπτική απόδοση των απόψεων που διατυπώνονται σε ένα κείμενο για κάποιο ζήτημα. **(15 μονάδες)**

1. ΑΠΛΗ ΠΥΚΝΩΣΗ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΙΕΠ

Ο μαθητής καλείται, αξιοποιώντας τις τεχνικές πύκνωσης (γενίκευση, σύνθεση, επιλογή κ.λπ.), να αποδώσει περιληπτικά ένα ορισμένο τμήμα του κειμένου.

- ✓ Να παρουσιάσετε συνοπτικά, σε 60 λέξεις, το περιεχόμενο των τριών πρώτων παραγράφων του κειμένου.

2. ΕΣΤΙΑΣΜΕΝΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

- ❑ Πρόκειται για μια άσκηση που συνδυάζει **δεξιότητες κατανόησης, κρίσης και πύκνωσης**. Ο μαθητής καλείται να αποδώσει περιληπτικά ένα μέρος του κειμένου σε σχέση με τις απόψεις που εκφράζει ο συγγραφέας **πάνω σε ένα συγκεκριμένο ζήτημα (σε όλο το κείμενο ή σε παραγράφους)**. Οι απόψεις αυτές, μπορεί να βρίσκονται σε κάποιες συγκεκριμένες παραγράφους (συνήθως) ή να είναι διάσπαρτες στο κείμενο σε περισσότερες παραγράφους.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΙΕΠ

- ✓ **Να παρουσιάσετε περιληπτικά τις απόψεις του συγγραφέα σχετικά με την ευθύνη της Πολιτείας για την έξαρση του φαινομένου».** (80 -90 λέξεις)
- ✓ **Ποιοι είναι οι λόγοι/ ποιοι παράγοντες συμβάλλουν / ποια είναι τα αποτελέσματα /ποιες είναι οι μορφές του φαινομένου σύμφωνα με τον συγγραφέα/το κείμενο;** Να απαντήσετε συνοπτικά (σε 60 λέξεις περίπου) βασιζόμενοι π.χ. στις τρεις τελευταίες παραγράφους.

Επισήμανση ΙΕΠ για το πρώτο θέμα

- Τα ερωτήματα που τίθενται στο πρώτο θέμα καλούν τους μαθητές και τις μαθήτριες **να εντοπίσουν τις σχετικές πληροφορίες στο κείμενο, να τις παραφράσουν και να τις παρουσιάσουν συνοπτικά**. Γι' αυτό οι ερωτήσεις πρέπει να είναι πληροφοριακές.
- Βλ. Οδηγίες, Εκπαιδευτικό υλικό από Παιδαγωγικό Ινστιτούτο της Κύπρου για τον σχεδιασμό της διδασκαλίας, «Κατανόηση – Παραγωγή Προφορικού και Γραπτού Λόγου: Διδακτικά εργαλεία για το μάθημα των Ελληνικών» σελ.11 και 24-25.

http://ellid.schools.ac.cy/archeia/ypostiriktiko_yliko/katalogos_ergaleion_katanoisis_paragogis_graptou_proforikou_logou_ellinika_dde.pdf

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΠΕΡΙΛΗΨΗΣ (15 μονάδες)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ (ΜΟΝΑΔΕΣ 7)	ΟΡΓΑΝΩΣΗ/ΔΟΜΗ (ΜΟΝΑΔΕΣ 5)	ΓΛΩΣΣΑ/ΕΚΦΡΑΣΗ (ΜΟΝΑΔΕΣ 3)
Νοηματική απόδοση των κύριων ιδεών / εννοιών χωρίς σχολιασμό	Αναδιατύπωση και όχι αντιγραφή των ιδεών / εννοιών του κειμένου	Ακρίβεια και πλούτος λεξιλογίου
	Επιτυχής σύνδεση των προτάσεων του κειμένου της περίληψης σε επίπεδο μορφής (συνοχή)	Σωστή / κατάλληλη χρήση της γλώσσας (ορθογραφία, στίξη, γραμματική και συντακτικό)
	Επιτυχής νοηματική σύνδεση των προτάσεων του κειμένου της περίληψης (συνεκτικότητα: αλληλουχία νοημάτων)	

Θέμα Β'

B. Το δεύτερο θέμα σχετίζεται με τα μη λογοτεχνικά κείμενα και αναλύεται σε τρία ερωτήματα, διαφορετικά μεταξύ τους, με δυνατότητα κάποιο/κάποια από αυτά να είναι κλειστού τύπου και με ενδεχόμενη αιτιολόγηση της απάντησης. Ένα από αυτά μπορεί να διαιρείται σε δύο υποερωτήματα.

- Το δεύτερο θέμα βαθμολογείται με **40 μονάδες**, που επιμερίζονται σε κάθε ερώτημα ανάλογα με τη βαρύτητα τους (**15+15+10**). Τα υποερωτήματα, επίσης, βαθμολογούνται ανάλογα με τη βαρύτητά τους.
- Σε όλες τις ερωτήσεις κατανόησης, ερμηνείας και αξιολόγησης του 2^{ου} θέματος οι απαντήσεις των μαθητών πρέπει να στηρίζονται σε **κειμενικούς δείκτες ή αναφορές** και επιδιώκεται, όσο το δυνατόν περισσότερο, **να συσχετίζουν τις γλωσσικές επιλογές με την εκάστοτε επικοινωνιακή περίσταση και το νόημα του κειμένου**.
- Δε δίνονται ερωτήματα που στηρίζονται **σε μεταγλωσσικούς όρους ή ζητούν την αναπαραγωγή τους** (π.χ. τρόποι ανάπτυξης παραγράφου, χαρακτηρισμούς συλλογισμών ως προς τη μορφή ή τη συλλογιστική πορεία, χαρακτηριστικά κειμενικού είδους, τροπικότητα κ.ά

1η κατηγορία με παραδείγματα

Ερωτήσεις για το κοινωνικό πλαίσιο του κειμένου σε σχέση με αντιλήψεις/σκέψεις που εκφράζονται σε αυτό (ενδεχόμενη αξιοποίηση εισαγωγικού σημειώματος). **Ερωτήσεις κατανόησης ανοικτού ή κλειστού τύπου**

- ✓ Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις αποδίδουν ορθά τις απόψεις του συγγραφέα του κειμένου; (Σ ή Λ). Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου παραθέτοντας σχετικά αποσπάσματα από το κείμενο. [ΙΕΠ]
- ✓ Τι εννοεί με τη φράση «.....» η συγγραφέας; Να αναπτύξετε τη σκέψη της σε 40-50 λέξεις. [ΙΕΠ]
- ✓ Λαμβάνοντας υπόψη την άποψη του Ed Diener (βλ. στο εισαγωγικό σημείωμα) να καταγράψετε από το κείμενο δύο «πρωτοποριακά ευρήματα» ή συμπεράσματα για τη δύναμη των κοινωνικών δικτύων στην εποχή μας. [«Εικονικός κόσμος, πραγματικές συμπεριφορές», φάκελος υλικού]

2η κατηγορία με παραδείγματα

Ερωτήσεις για τον εντοπισμό και την ερμηνευτική προσέγγιση σκοπών, στάσεων, βασικών θέσεων και προθέσεων του συντάκτη των κειμένων, καθώς και την τεκμηρίωση της βασικής ιδέας του κειμένου (τεκμήρια, επιχειρήματα κ.ά). **Ερωτήσεις ερμηνείας για θέσεις, σκοπούς, προθέσεις, απόψεις, τεκμήρια, επιχειρήματα κ.ά.**

- ✓ Ποια είναι η θέση της Φ. Τσαλίκου απέναντι στην ηλεκτρονική επικοινωνία; **Με ποια επιχειρήματα** την τεκμηριώνει; [*«Κανείς δεν στέλνει σήμερα γράμματα», φάκελος υλικού*]
- ✓ Ποια νομίζετε ότι είναι η **πρόθεση του συγγραφέα** στη συγκεκριμένη παράγραφο του κειμένου; **Πώς ο τρόπος με τον οποίο επέλεξε να την αναπτύξει υπηρετεί την πρόθεση αυτή;** [ΙΕΠ]
- ✓ Στην 4η παράγραφο ο συγγραφέας διατυπώνει ένα ακόμη επιχείρημα για την υποστήριξη της θέσης του. **Πόσο πειστικό είναι το επιχείρημά του; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.** [ΙΕΠ]
- ✓ Ο ομιλητής εμφανίζεται πολύ βέβαιος για τις απόψεις του. **Με ποιες γλωσσικές επιλογές, λέξεις ή φράσεις δείχνει τη βεβαιότητά του;** Συμμερίζετε τη βεβαιότητά του; Δικαιολογήστε την απάντησή σας. [ΙΕΠ] (*τροπικότητα του λόγου*)
- ✓ Στο συγκεκριμένο απόσπασμα **η συγγραφέας πιθανολογεί** για την εξέλιξη της τεχνολογίας. Για ποιον λόγο, κατά τη γνώμη σου, έκανε αυτή την επιλογή; [ΙΕΠ] (*τροπικότητα του λόγου*)

3η κατηγορία με παραδείγματα

Ερωτήσεις για την αξιολόγηση της νοηματικής σύνδεσης ιδεών, επιχειρημάτων, τίτλων, υπότιτλων, εικόνων κ.ά. με μια θέση, άποψη ή ζήτημα που θέτει το κείμενο και της αποδεικτικής τους αξίας. Οι μαθητές καλούνται να αποδείξουν πώς ο συγγραφέας χρησιμοποιεί επιχειρήματα, στατιστικές, μελέτες, παραδείγματα, απόψεις ειδικών, περιγραφή και αφήγηση γεγονότων ή/και κατάλληλες γλωσσικές επιλογές, προκειμένου να πληροφορήσει/ να συγκινήσει/ να προβληματίσει/ να διαμαρτυρηθεί κ.ά. **Ερωτήσεις αξιολόγησης αποδεικτικών στοιχείων.**

- ✓ Στη 2η παράγραφο ο συγγραφέας θέλει να (εξηγήσει, να πείσει, να καταγγείλει). Επιλέξτε μία από τις παραπάνω επιλογές και τεκμηριώστε την απάντησή σας με αναφορές σε κειμενικούς δείκτες. [ΙΕΠ]
- ✓ Αν ο σκοπός του συγγραφέα είναι να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη του για κάποιο πρόβλημα. **Με ποιους τρόπους (γλωσσικές/σημειωτικές επιλογές, εκφραστικά μέσα κ.ά.) φαίνεται ότι επιχειρεί να επιτύχει τον σκοπό του;** [ΙΕΠ]
- ✓ **Με ποιους τρόπους νομίζετε ότι ο συγγραφέας επιχειρεί να πείσει ή να επηρεάσει τους αναγνώστες του;** [ΙΕΠ]
- ✓ **Να παρουσιάσεις τον τρόπο με τον οποίο οργανώνει η συγγραφέας το επιχείρημά της στην 1η παράγραφο;** (π.χ. Ισχυρίζεται και στηρίζει τον ισχυρισμό της με τη χρήση ενός παραδείγματος/ και στη συνέχεια αιτιολογεί τον ισχυρισμό της.....). [ΙΕΠ]
- ✓ Ο συγγραφέας ισχυρίζεται στη 2η παράγραφο ... **Με ποιον /-ους τρόπο/-ους προσπαθεί να σε πείσει;** β) **Θεωρείς ότι τελικά καταφέρνει να σε πείσει;** Να δικαιολογήσεις την απάντησή σου αξιολογώντας την πειστικότητα του τρόπου ή των τρόπων που χρησιμοποιεί. [ΙΕΠ]
- ✓ Στην 4η παράγραφο ο συγγραφέας διατυπώνει ένα ακόμη επιχείρημα για την υποστήριξη της θέσης του. **Πόσο πειστικό είναι το επιχείρημά του;** Δικαιολογήστε την απάντησή σας. [ΙΕΠ]
- ✓ Να δείξετε τη νοηματική σχέση που έχει ο τίτλος με το υπόλοιπο κείμενο. [ΙΕΠ]

4η κατηγορία με παραδείγματα

Οι μαθητές/τριες καλούνται να εντοπίζουν μέσα στο κείμενο δείκτες (π.χ. λεξιλόγιο, ρηματικά πρόσωπα, στίξη, εκφραστικά μέσα, παραγραφοποίηση, συνοχή, αλληλουχία, τρόπους σύνταξης, κ.ά.) και να αναγνωρίζουν τη λειτουργία τους στο κείμενο. **Ερωτήσεις για τα λεξικογραμματικά χαρακτηριστικά των κειμένων και εξήγηση της λειτουργίας τους.**

- ✓ **Να ξαναγράψεις το συγκεκριμένο απόσπασμα του κειμένου, αντικαθιστώντας τις υπογραμμισμένες λέξεις / φράσεις με άλλες, που να καθιστούν το ύφος περισσότερο οικείο. [ΙΕΠ]**
- ✓ **Στο παρακάτω απόσπασμα χρησιμοποιεί ο συγγραφέας το α' ενικό πρόσωπο. Να μετασχηματίσετε το κείμενο χρησιμοποιώντας το γ' ενικό πρόσωπο. Τι αλλάζει ως προς το ύφος; [ΙΕΠ]**
- ✓ **Στο επιστημονικό άρθρο του συγγραφέα αξιοποιείται κατά βάση το γ' γραμματικό πρόσωπο. Για ποιον λόγο θεωρείτε ότι επιλέγεται το πρόσωπο αυτό; [ΙΕΠ]**

5η κατηγορία με παραδείγματα

Ερωτήσεις την αναγνώριση και την ερμηνευτική προσέγγιση του τρόπου σύνδεσης και οργάνωσης ιδεών, προτάσεων, παραγράφων ή διαφόρων σημειωτικών τρόπων σε ένα κείμενο (π.χ. παραγραφοποίηση, συνοχή, αλληλουχία, ασύνδετο σχήμα κ.ά.), αφού λάβουν οι μαθητές και οι μαθήτριες υπόψη το επικοινωνιακό πλαίσιο και τα κοινωνικά συμφραζόμενα.

- ✓ Τι πετυχαίνει η αρθρογράφος με τη χρήση του ερωτήματος στην 3η παράγραφο ως προς την οργάνωση του κειμένου και ως προς την αντίδραση του αναγνώστη; [ΙΕΠ]
- ✓ Το κείμενο χαρακτηρίζεται για τη μεταφορική χρήση του λόγου και το προσωπικό ύφος, όπως ταιριάζει σ' ένα στοχαστικό δοκίμιο. Να μετατρέψετε το συγκεκριμένο απόσπασμα αξιοποιώντας την κυριολεκτική χρήση του λόγου, κάνοντας το ύφος πιο επίσημο. Υποθέστε ότι το κείμενο σας αποτελεί μέρος μιας εισήγησης σε μια ημερίδα του σχολείου. [ΙΕΠ]
- ❑ Ως προς τα κειμενικά είδη είναι σημαντικό να αντιληφθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες ότι τα κείμενα, σε όποια μορφή κι αν είναι, αποτελούν κοινωνικές πρακτικές/διαδικασίες, με τις οποίες κάποιος επιλέγει σε συγκεκριμένο χρόνο και τόπο να επικοινωνήσει με κάποιους για συγκεκριμένο σκοπό (επικοινωνιακή περίσταση). Οι πρακτικές/διαδικασίες αυτές καθορίζονται από ιστορικές, κοινωνικές, πολιτισμικές συνθήκες (συγκείμενο). Οι μαθητές καλούνται να διακρίνουν στη μορφή των κειμένων (περιεχόμενο, δομή, ύφος) τον τρόπο με τον οποίο αποτυπώνονται τα παραπάνω επίπεδα (επικοινωνιακή περίσταση και συγκείμενο). [ΙΕΠ].
- ❑ Σημείωση: Το συγκείμενο αφορά τα στενά και ευρύτερα κειμενικά και πολιτισμικά συμφραζόμενα

6η κατηγορία με παραδείγματα

Ερωτήσεις για τη σύγκριση των μη λογοτεχνικών κειμένων ως προς τις θέσεις, τον τρόπο πραγμάτευσης του θέματος, την πειστικότητα, την αποτελεσματική μετάδοση του νοήματος κ.α. **Σύγκριση ως προς θέσεις/αντιλήψεις/πειστικότητα αξιοπιστία .**

- ✓ **Αν συγκρίνετε τα δυο Κείμενα (I και II), ποιες από τις προϋποθέσεις που παρουσιάζονται στο Κείμενο I για την εκδήλωση ρατσισμού, εντοπίζετε ότι υπάρχουν στο Κείμενο II; (80-100 λέξεις).**
- ✓ **Να συγκρίνετε τις απόψεις των δύο συγγραφέων (Κείμενο I και II) σχετικά με την κλιματική αλλαγή και να τις παρουσιάσετε σε μια παράγραφο 80-100 λέξεων, την οποία θα αναπτύξετε με τη μέθοδο της σύγκρισης - αντίθεσης.**
- ✓ **Και στα δύο κείμενα προβάλλεται το όραμα μιας πιο δημοκρατικής κοινωνίας. Να συγκρίνετε τα δύο αυτά οράματα ως προς τις αξίες στις οποίες στηρίζονται.**
- ✓ **Να συγκρίνετε τα δύο Κείμενα (I και II) ως προς την πρόθεση των δημιουργών τους.**
- ✓ **Με ποιους τρόπους προσπαθεί η αρθρογράφος να μας πείσει στην 1η παράγραφο (Κείμενο I) και με ποιον η δοκιμιογράφος στην 1η παράγραφο (Κείμενο II); Να γίνει αναφορά σε συγκεκριμένα παραδείγματα.**

ΘΕΜΑ Β΄: Διαδικασίες κατανόησης του κειμένου (νοήματος, οργάνωσης, μορφής)

Ανάλυση κειμένου	Εντοπισμός και κατανόηση στοιχείων του περιεχομένου (θέμα, ιδέες/επιχειρήματα, χώρος, χρόνος, πρόσωπα), επικοινωνιακού πλαισίου (πομπός, δέκτης, μέσον, σκοπός – πρόθεση), χαρακτηριστικών του κειμενικού είδους ή τύπου, γλώσσας (λεξιλόγιο, στίξη, γλωσσικές ποικιλίες κ.λπ.), σχέση γλώσσας και οργάνωσης του κειμένου με την περίσταση και τον σκοπό της επικοινωνίας
Ερμηνεία κειμένου	Ερμηνεία ιδεών, απόψεων, αντιλήψεων - Εξήγηση του τρόπου με τον οποίο γλωσσικές επιλογές ή/και πληροφορίες υπηρετούν την πρόθεση του πομπού
Κριτική προσέγγιση κειμένου	Αξιολόγηση ιδεών, εντοπισμός τυχόν προκαταλήψεων, εντοπισμός της κυρίαρχης φωνής και τυχόν αποσιωπήσεων, αξιολόγηση των γλωσσικών επιλογών και των σημειωτικών πόρων ως προς την αποτελεσματικότητά τους
Συγκριτική προσέγγιση κειμένων	Εντοπισμός ομοιοτήτων και διαφορών ως προς τον κειμενικό τύπο, τη γλώσσα, τον τρόπο προσέγγισης του θέματος, τις αναπαραστάσεις της πραγματικότητας κ.λ.π

Γλωσσικές επιλογές του/της συγγραφέα-ως

- Ενεργητική - Παθητική σύνταξη
- Προσωπική - απρόσωπη σύνταξη
- Επιλογή ρηματικών προσώπων
- Επιλογή ρηματικών χρόνων
- Επιλογή ρηματικών εγκλίσεων
- Ονοματοποίηση (η χρήση ονοματικών συνόλων έναντι ρηματικών-αφηρημένος, πυκνός, ασαφής λ.)
- Η σειρά των συνόλων στην πρόταση (Υ – Ρ - Α / Κ)
- Μακροπερίοδος ή μικροπερίοδος λόγος
- Λεξιλόγιο, γλωσσική ιδιοτυπία, ιδιάζουσα χρήση ενός μέρους του λόγου
- Η σύνδεση των προτάσεων (παρατακτική σύνδεση, υποτακτική σύνδεση)
- Αναφορική και ποιητική λειτουργία της γλώσσας
- Γλωσσικές επιλογές που διαμορφώνουν το ύφος του κειμένου
- Τα σημεία στίξης
- Σχήματα λόγου, εικόνες, επίθετα
- Κειμενικοί Δείκτες (σύμφωνα με την Κειμενικογλωσσολογία)

Ύφος

Στο χαρακτηρισμό του ύφους/τόνου ενός κειμένου πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα εξής: το κειμενικό είδος, η πρόθεση του συντάκτη, ο δέκτης, το κοινό.

❑ Το ύφος ενός κειμένου μπορεί να αξιολογηθεί ως: πυκνό, μεστό, σύνθετο, στομφώδες, εξεζητημένο, επιστημονικό, τυπικό, επίσημο, υψηλό, γλαφυρό, λυρικό, διδακτικό, προτρεπτικό, απλό, φυσικό, λιτό, χαλαρό, ζωντανό, οικείο, παραστατικό, σαρκαστικό, καυστικό, ειρωνικό, σκωπτικό, δηκτικό, χιουμοριστικό, περιπαικτικό, εμφαντικό, εξομολογητικό, ακαλαίσθητο, ανεπιτήδευτο, αλληγορικό, στοχαστικό με βάση τα εξής κριτήρια / χαρακτηριστικά:

- σύνταξη, λεξιλόγιο, σχήματα λόγου, σημεία στίξης, ρηματικά πρόσωπα, μακροπερίοδος / μικροπερίοδος λόγος κ.ά.

Παραδείγματα ερωτήσεων σε σχέση με τα κειμενικά είδη (·)

- ✓ Δύο από τα κειμενικά είδη είναι α) η αφήγηση και β) η εξήγηση. Στην αφήγηση χρησιμοποιούνται ρήματα κυρίως σε παρελθοντικούς χρόνους, χωρίς να είναι σπάνια και η χρήση του ιστορικού ενεστώτα. Στην εξήγηση επιλέγονται ρήματα (συνήθως σε ενεστώτα χρόνο) δράσης και ρήματα σκέψης. Με γνώμονα την παραπάνω διαπίστωση να εντοπίσετε στο κείμενο I πέντε ρήματα προσδιορίζοντας κατά πόσο, κατά την άποψή σας υπηρετούν τον σκοπό της αφήγησης ή της εξήγησης.
- ✓ Σε ποιο είδος (αφήγηση, περιγραφή, επιχειρηματολογία, εξήγηση, οδηγίες) θα κατατάσσατε το κείμενο I; Την επιλογή σας να τη στηρίζετε : α) σε 3 από τα βασικά χαρακτηριστικά στοιχεία του είδους που θα επιλέξετε, β) στην πρόθεση/τον σκοπό του συντάκτη, όπως αυτή φαίνεται από τους τρόπους και τα μέσα πειθούς που χρησιμοποιεί.
- ✓ Το κείμενο είναι λ.χ. επιστημονικό άρθρο, δοκίμιο κ.λπ.. Ποια είναι τα κειμενικά χαρακτηριστικά του; Για να απαντήσετε, παρατηρήστε : α) τη λειτουργία της γλώσσας, β) το λεξιλόγιο που χρησιμοποιεί, γ) τους τρόπους και μέσα πειθούς, δ) τα ρηματικά πρόσωπα, ε) το ύφος.
- ✓ Το κείμενο I είναι ανήκει στο είδος της επιχειρηματολογίας. Αφού λάβετε υπόψη σας τα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους της επιχειρηματολογίας να προσπαθήσετε να αιτιολογήσετε τις γλωσσικές επιλογές του συγγραφέα σε σχέση με τον επικοινωνιακό του στόχο (π.χ. ομιλία πολιτικού, δοκίμιο, άρθρο).
- ✓ Το κείμενο I ανήκει στο είδος της εξήγησης. Αφού λάβετε υπόψη σας τα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους της εξήγησης, να προσπαθήσετε να εντοπίσετε τον χώρο, τον χρόνο και τον σκοπό της επικοινωνίας (π.χ. επιστημονικό κείμενο εξήγησης κλιματικού φαινομένου).

Θέμα Γ'

Γ. Το τρίτο θέμα σχετίζεται με το λογοτεχνικό κείμενο και αφορά στην παραγωγή ερμηνευτικού σχολίου, με το οποίο επιδιώκεται οι μαθητές, αφενός να αναπτύσσουν κρίσιμα θέματα/ερωτήματα που πραγματεύεται το λογοτεχνικό κείμενο, αξιοποιώντας συνδυαστικά κειμενικούς δείκτες ή και στοιχεία συγκειμένου, αφετέρου να τοποθετούνται/ανταποκρίνονται στα θέματα/ερωτήματα αυτά, τεκμηριώνοντας τις προσωπικές τους θέσεις. Η προβλεπόμενη έκταση της απάντησης μπορεί να κυμαίνεται από 100 έως 200 λέξεις.

- Το τρίτο θέμα βαθμολογείται **με 15 μονάδες**.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟ ΣΧΟΛΙΟ

- Είναι ένα γραπτό σχόλιο, περιορισμένης έκτασης, που περιλαμβάνει την **ανάπτυξη** αφενός του βασικού, για τους μαθητές, **ερωτήματος/θέματος** του κειμένου και αφετέρου της **ανταπόκρισής τους** σε αυτό. Στο ερμηνευτικό σχόλιο, ο μαθητής **δεν περιορίζεται στο «τι λέει το κείμενο»** αλλά **επεκτείνεται στο «τι σημαίνει για τον/την ίδιον/-α»**. Με τη συγγραφή του ερμηνευτικού σχολίου, διευκολύνεται η ανάδυση του «εγώ» και «ελέγχεται» σύνθετα ο βαθμός εκπλήρωσης του γενικού και των ειδικότερων σκοπών διδασκαλίας του μαθήματος.

Ενδεικτική πορεία για τη συγγραφή του ερμηνευτικού σχολίου από τους μαθητές (ΙΕΠ):

- 1.** Να εντοπίσει ποιο είναι, κατά τη γνώμη του/της, το θέμα του κειμένου και να καταγράψει στη συνέχεια το ερώτημα ή τα ερωτήματα που απορρέει/-ουν από τον τρόπο που χειρίζεται ο συγγραφέας το θέμα του.
- 2.** Να αξιολογήσει ποιο από τα ερωτήματα παρουσιάζει μεγαλύτερο ενδιαφέρον, στο οποίο θα στηρίζει το ερμηνευτικό του σχόλιο.
- 3.** Να τεκμηριώνουν με αναφορές στο κείμενο ή σε συγκεκριμένους κειμενικούς δείκτες τις απαντήσεις που, κατά τη δική τους κρίση, δίνονται στο κείμενο.
- 4.** Η δική τους απάντηση/τοποθέτηση στο ερώτημα του κειμένου πρέπει να συνδέεται με το κείμενο.

Ενδεικτικές εκφωνήσεις του θέματος του ερμηνευτικού σχολίου:

- ✓ **Να διατυπώσετε το ερμηνευτικό σας σχόλιο** για το ποίημα/αφήγημα κ.λπ.
- ✓ **Να σχολιάσετε εκείνο το θέμα**, από όσα θέτει το κείμενο, που κρίνετε πιο σημαντικό.
- ✓ **Ποιο είναι το ερώτημα** που, κατά τη γνώμη σας, θέτει το κείμενο; **Ποια είναι η απάντηση του κειμένου/ του ήρωα κ.λπ.; Ποια είναι η δική σας απάντηση;**
- ❑ Το λογοτεχνικό κείμενο μπορεί να συνοδεύεται από εισαγωγικό σημείωμα, στο οποίο θα αναφέρονται πληροφορίες (χωρίς ερμηνευτικά σχόλια) που κρίνονται απαραίτητες για την κατανόηση του λογοτεχνικού κειμένου (π.χ. για το συγκεκριμένο του λογοτεχνικού κειμένου). Επίσης, μπορεί να δίνεται με τη μορφή υποσημείωσης η σημασία μιας λέξης που δεν είναι γνωστή.

Αξιολόγηση ερμηνευτικού σχολίου: 3 κριτήρια (15 μονάδες)

1. Σχετικά με την κατανόηση και την ερμηνεία του λογοτεχνικού κειμένου αξιολογείται:

- **Η σαφήνεια** της διατύπωσης του ερωτήματος/θέματος
- **Ο βαθμός κατανόησης** των ιδεών και του συναισθηματικού κλίματος του κειμένου
- **Η αναγνωστική ανταπόκριση** των μαθητών και μαθητριών στο ερώτημα/θέμα
- **Η επαρκής τεκμηρίωση/υποστήριξη** της απάντησης με αναφορές-παραπομπές στο κείμενο

2. Σχετικά με τους κειμενικούς δείκτες αξιολογείται:

- Πως οι κειμενικοί δείκτες δίνουν νόημα στο κείμενο;
- Οι αναφορές στο κείμενο ή σε συγκεκριμένους κειμενικούς δείκτες υποστηρίζουν επιτυχώς ή ανεπιτυχώς την ερμηνευτική προσέγγιση του μαθητή ή της μαθήτριας;
- Αξιοποίηση στοιχείων **συγκειμένου (context)**: [Στη λογοτεχνία, κάποιοι μελετητές εντάσσουν **στον όρο context** τόσο **εξωκειμενικά στοιχεία** (το ευρύτερο πλαίσιο στο οποίο γράφτηκε το έργο) όσο και τα **ενδοκειμενικά** που υποδεικνύουν την πραγματικότητα που αναπαριστά (context of culture, context of situation: όροι του Halliday)].

3. Σχετικά με την οργάνωση και τη γλωσσική έκφραση αξιολογείται:

- **Η αλληλουχία και η συνοχή του ερμηνευτικού σχολίου ως παραγόμενου κειμένου**
- **Η χρήση του κατάλληλου λεξιλογίου**
- **Η επίπτωση τυχόν γραμματικοσυντακτικών λαθών στην ερμηνευτική εκδοχή του μαθητή/της μαθήτριας.**

Συχνά λάθη των μαθητών

- Οι μαθητές δεν έχουν κατανοήσει τι ακριβώς σημαίνει «ερμηνευτικό σχόλιο». Το ταυτίζουν με το θέμα του κειμένου (Τι λέει το κείμενο; Ποια είναι η θέση του συγγραφέα για τα μεγάλα ζητήματα της ζωής; Ποια είναι η σχέση του ανθρώπου με τον εαυτό του, τους άλλους, το περιβάλλον του, με την ύπαρξη γενικότερα σύμφωνα με την πλοκή της ιστορίας; Το θέμα μετουσιώνεται σε δράση και προσωποποιείται σε χαρακτήρες).
- Γράφουν γενικότητες.
- Αναδιηγούνται συνήθως το περιεχόμενο.
- Δυσκολεύονται να συνδέσουν το θέμα με τους κατάλληλους κειμενικούς δείκτες.
- Ξεπερνούν το όριο των λέξεων.

Θέμα Δ'

Δ. Το τέταρτο θέμα σχετίζεται με τα μη λογοτεχνικά κείμενα και αφορά στη γραπτή παραγωγή κριτικού λόγου, 300 έως 400 λέξεις (ανάλογα με τη βαρύτητα του θέματος), το οποίο ανταποκρίνεται σε συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο (σκοπό, πομπό, αποδέκτες, κειμενικό είδος) και ζητεί από τους μαθητές την ανάπτυξη τεκμηριωμένης προσωπικής γνώμης, τη συμφωνία ή τη διαφωνία τους με προβλήματα, θέσεις, στάσεις, στερεότυπα, προκαταλήψεις κ.ά. που θέτει το κείμενο/θέτουν τα κείμενα αναφοράς.

- Το τέταρτο θέμα βαθμολογείται με **30 μονάδες**
- Με τον όρο «**αξιοποίηση πληροφοριών και βασικών εννοιών κειμένου αναφοράς**», αξιολογείται η κρίση του μαθητή στο βαθμό που **λαμβάνει υπόψη ή αγνοεί σημαντικές πτυχές του θέματος που θίγονται στο κείμενο** (ή στα κείμενα) αναφοράς. Οι μαθητές αξιολογούν ποιες από τις προηγούμενες γνώσεις τους, εμπειρικά δεδομένα, βιώματα από την καθημερινή τους ζωή, από τη σύγχρονη πραγματικότητα θα αξιοποιήσουν, για να τοποθετηθούν, **να συμφωνήσουν ή να διαφωνήσουν στο ερώτημα** (ή στα ερωτήματα) που τίθεται. (Γι' αυτό και τα κείμενα αναφοράς πρέπει να κινητοποιούν τη σκέψη των μαθητών και να τους προκαλούν να πάρουν θέση).

Ενδεικτικές εκφωνήσεις θεμάτων παραγωγής λόγου :

- ✓ Αξιοποιώντας δημιουργικά τις πληροφορίες (π.χ. επιχειρήματα, ιδέες, εκφράσεις κ.ά.) από το κείμενο ή τα κείμενα αναφοράς με την ιδιότητά σας ως μαθητές/μαθήτριες να αναπτύξετε τις απόψεις σας σχετικά Το κείμενό σας να έχει τη μορφή άρθρου το οποίο θα δημοσιευτεί στο περιοδικό του σχολείου σας (γύρω στις 350 λέξεις).
- ✓ Ο αρθρογράφος υποστηρίζει τη θέση ότι Εσείς συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τη θέση αυτή; Να υποστηρίξετε τη γνώμη σας σε ένα κείμενο 350 λέξεων, το οποίο θα έχει τη μορφή διαδικτυακής επιστολής προς αυτόν.
- ✓ Στο κείμενο παρουσιάζονται κάποια προβλήματα που έχει το σύγχρονο σχολείο. Ποιο από τα προβλήματα αυτά θεωρείτε ως το πιο σημαντικό; Να εξηγήσετε την άποψή σας και να προτείνετε τεκμηριωμένα κάποιους ενδεικτικούς τρόπους επίλυσής του αξιοποιώντας τη δική σας μαθητική εμπειρία. Το κείμενό σας να έχει τη μορφή και το ύφος της ομιλίας σε μια εκδήλωση στο σχολείο σας (γύρω στις 350 λέξεις).
- ✓ Λαμβάνοντας υπόψη τη θέση του αρθρογράφου στο κείμενο αναφοράς I, καλείστε να τοποθετηθείτε στο εξής ερώτημα: Θεωρείτε ότι....
- ❑ **Κειμενικό είδος: Άρθρο Πομπός: Μαθητής/Μαθήτρια Μέσο: Εφημερίδα πανελλαδικής κυκλοφορίας Αποδέκτης: Ευρύ αναγνωστικό κοινό Όριο λέξεων: 350**

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΛΟΓΟΥ (30 μονάδες)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ (ΜΟΝΑΔΕΣ 12)	ΟΡΓΑΝΩΣΗ/ΔΟΜΗ (ΜΟΝΑΔΕΣ 10)	ΓΛΩΣΣΑ/ΕΚΦΡΑΣΗ (ΜΟΝΑΔΕΣ 8)
Διατύπωση του θέματος, της θέσης ή/και του σκοπού του παραγόμενου κειμένου	Ορθή εφαρμογή των δομικών/ τυπικών χαρακτηριστικών του κειμενικού είδους/ τύπου	Σαφήνεια διατύπωσης
Επαρκής υποστήριξη της θέσης ή/και του σκοπού του παραγόμενου κειμένου με έννοιες και πληροφορίες του/των κειμένου/ων αναφοράς	Ορθή παραγραφοποίηση	Ακρίβεια και πλούτος λεξιλογίου
	Επιτυχής σύνδεση των προτάσεων και των παραγράφων του κειμένου σε επίπεδο μορφής (συνοχή) και νοηματική σύνδεση των προτάσεων και των παραγράφων του κειμένου (αλληλουχία)	Κατάλληλο ύφος και συμβατές λεξικογραμματικές επιλογές ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο
Επαρκής υποστήριξη της θέσης ή/ και του σκοπού του παραγόμενου κειμένου με συναφείς ιδέες, επιχειρήματα κ.ά.	Δημιουργική αφομοίωση και όχι αντιγραφή των στοιχείων από τα κείμενα αναφοράς (μετασχηματισμός ιδεών)	Ορθή/κατάλληλη χρήση της γλώσσας (ορθογραφία, στίξη, γραμματική και συντακτικό)

Ηλεκτρονικές πηγές

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ» ΙΕΠ

http://iep.edu.gr/images/IEP/GENERAL/Deltia_Typou/2019/Program_spoudon_G_GEL/%CE%A0%CE%A3%CE%9D%CE%95%CE%93-%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%9F%CE%A4%CE%95%CE%A7%CE%9D%CE%99%CE%91_%CE%93%CE%93%CE%95%CE%9B.pdf

ΝΕΟΙ ΦΑΚΕΛΟΙ ΥΛΙΚΟΥ ΙΕΠ

<http://www.iep.edu.gr/el/component/k2/748-neoi-fakeloi-ylikou-g-lykeiou>

ΦΕΚ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΑΘΗΤΩΝ: ΦΕΚ 3164/12-8-2019

http://users.sch.gr/sfscholiki/files/nomothesia/2_12-8-19_fek_3164_2019.pdf

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΙΕΠ

<http://www.iep.edu.gr/el/humanities-yliko/yliko-gia-g-lykeiou-2>

